א היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעותיו הוא טמא מיד והן טהורים עד שישהה בכדי אכילת פרס פת חטין ולא פת שעורין מיסב ואוכל בליפתן שעורה דתנן [ו] **ב** עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל **ג** גפן כדי רביעית יין לנזיר תאנה **ד** כגרוגרת להוצאת שבת רמון דתנן **ה** כל כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים [א] ארץ זית שמן (ודבש [ח]) **ט** ארץ שכל שיעוריה כזיתים כל שיעוריה סלקא דעתך הא איכא הני דאמרינן אלא אימא שרוב שיעוריה כזיתים דבש **ג** **ו** ככותבת הגסה ביום הכפורים **ז** אלמא דאורייתא נינהו ותסברא שיעורין מי כתיבי אלא הלכתא נינהו **ג** וקרא אסמכתא בעלמא הוא חציצין דאורייתא נינהו דכתיב **ב** ורחץ (**ז** את בשרו) במים **ט** **ז** שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין המים כי אתאי הלכתא לשערו כדרבה בר בר חנה **ט** דאמר רבה בר בר חנה **ח** נימא אחת קשורה חוצצת שלש אינן חוצצות שתים איני יודע שערו נמי דאורייתא נינהו דכתיב ורחץ את בשרו במים הטפל לבשרו ומאי ניהו שערו כי אתאי הלכתא לכדרבי יצחק **ט** דאמר רבי יצחק דבר

גפן כדי רביעית יין לנזיר. פי׳ בקונטרס כדי רביעית בשאר איסורי נזיר דאיכא למאן דאמר במס׳ נזיר (דף לד:) דלולבין ועלין וחרצנין מצטרפין לשיעור רביעית יין דאם לכוס מלא יין וילא ממנו רביעית יין ואינו דומה המשער בכוס מלא מים דיין עד ואינו ממהר לצאת אלא נדרש וגגדש על שפת הכוס יותר מן המים ובריש עירובין (דף ד.) פי׳ בקונטרס גפן כדי רביעית יין לנזיר לחייבו מלקות משמע שרולה לומר אם שתה רביעית יין ואין זה מענין האחרים דמשערינן בהו מילתא אחריתי וכמו שפירש כאן עיקר וכי האי גוונא תניא בתוספתא דנזיר [י] כיצד הוא עושה מביא כוס מלא יין ומביא זית איגורי ונותן לתוכו ושופע אם שתה כיולא בו חייב ואם לאו פטור דברי ר׳ עקיבא ר׳ אלעזר בן עזריה אומר אינו חייב עד שישתה רביעית והשתא סוגיא דשמעתין כר׳ אלעזר בן עזריה ואין לחוש בכך דהכי נמי ההיא דעשר רביעית [יא] דפרק שלשה מינין (נזיר דף לח.) כוותיה ואע״ג דאמרינן התם בפלוגתא לא קמיירי לא חיים בהו אע״ג דפליג עלה רבי עקיבא ובנזיר נמי איכא בפלוגתא בפ׳ ג׳ מינין (דף לד.) דתנן ואינו חייב עד שיאכל מן הענבים כזית משנה ראשונה אומרת עד שישתה רביעית יין ר׳ עקיבא אומר אפילו שרה פתו ביין ויש בו לגרף כזית חייב ואמרינן בגמ׳ [דף לח:] ת״ק מדמה להו איסורי נזיר לשתיה ובאכילת עלין ולולבין נמי בעי רביעית כמו בשתיה ור׳ עקיבא סבר כיון דאמר קרא וענבים לחים ויבשים לא יאכל מה אכילה בכזית אף כל בכזית כלומר אף שתיה וקנת קשה לגירסא זו דהיכא אשכחן דמגרע רביעית במידי דאכילה ונריך לומר דמשמע ליה דכי קתני עד שיאכל מן הענבים כזית ה״ה בשתיה ומשנה ראשונה דאומרת עד שישתה רביעית ה״ה באכילה אלא מר נקיט אכילה משום דליף מיניה לענין שתיה ומר נקיט שתיה משום דליף מיניה לענין אכילה ור״ת גרים שם בנזיר ת״ק לא מדמה להו לכל איסורי נזיר לאכילה וכן מצא בספר ישן ויש ספרים שכתוב בהן לא מדמי להו לאיסורי נזיר לשתיה והכל אחד אבל לאכילה ניחא טפי פי׳ משנה ראשונה מחלקת בין אכילה לשתיה ולא ילפינן מהדדי ולגירסא זו הויא אכילה בכזית לכולי עלמא ובשמעתין גרס ר״ת כזית יין לנזיר ואתיא כב״ע ובמידי דאכילה וקשה לפי׳ ר״ת דמאי נפקא מינה דמשערינן אותו זית בכוס מלא יין דכן יכול לשער במים כמו יין במקום שישימו הזית איגורי בין ביין בין במים שם ישימו כמו כן החרצנים והזגים ואם נעמיד שמעתין במידי דשתיה כיון דאמרינן [יב] לחייב בשותה מה שמפיל שיעור כזית מן היין דהוא דבר מועט הא פשיטא דכיון דשתה יין דשעוריה (מהכא [יג]) דאי אפשר לשערו אלא ביין וקנת משמע בירושלמי דנזיר [יד] כפר״ת דאכילה לכולי עלמא בכזית דקאמר התם משנה ראשונה עד שישתה רביעית יין דהוו דרשינן שכר שכר שנאמר להלן רביעית אף שכר האמור כאן רביעית חזרו לומר לא יאכל ולא ישתה מה אכילה בכזית אף שתיה בכזית: **כל** כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים. גבי כלי עץ מיתניא פי״ז דכלים אבל בכלי חרס תנן פ׳ שלישי דכלים [מ״א] העשוי לאוכלין שיעורן כזיתים [טו] העשוי למשקים כו׳ והא דאמר בסוף המגיע (שבת דף לה:) חמש מדות בכלי חרס ניקב כמוליא זית טהור מלקבל זיתים ועדיין כלי הוא לקבל רמונים היינו אם יחדו לרמונים אבל סתמו כמוליא זית: **שיעורן** כרמונים. במס׳ כלים פ׳ י״ז [מ״ד] תנן הרמונים שאמרו שלשה אחוזים זה בזה ולא שיהא צריך נקב גדול כל כך כדי שילאו שלשתן בבת אחת אלא אחד לבד דהא אמר בסוף המגיע (שבת דף לה:) כמוליא רמון [טז] משמע רמון אחד דלא קאמר רמונים ועוד בפ׳ אלו קשרים (שם דף קיב:) ובפ׳ עושין פסין (עירובין דף כד.) דבעי חזקיה ניקב כמוליא זית וסתמו וחזר וניקב כמוליא זית וסתמו עד שהשלימו למוליא רמון מהו הוה ליה למינקט ניקב כמוליא רמון וסתמו וחזר וניקב כמוליא רמון וסתמו עד שהשלימו לשלשה רמונים מהו ונראה לפרש דהא דנקט שלשה רמונים אחוזים דאע״פ שמוליאם זה אחר זה אין נוחין לצאת דרך נקב לר כמו שהיה יולא זה אחר זה בפני עצמו עוד יש לפרש דנקט שלשה אחוזים זה בזה משום דרמון דגדל יחידי בפני עצמו או שנים גדולים יותר מדאי והגדלים ארבעה אחוזים קטנים יותר מדאי אבל הגדלים שלשה בינוניים [יז] ומשעריס בהן: [וע״ע תוספות שבת קיב: ד״ה עד ותוספות עירובין ד: ד״ה שיעורן]: **אלא** הלכתא נינהו וקרא אסמכתא בעלמא. מכאן קשה לגירסת הספרים דבפ׳ בתרא דיומא (דף פ. ושם) דא״ר יוחנן שיעורין ועונשין הלכה למשה מסיני ופריך שיעורין מיכתב כתיבי אלא אימא שיעורין של עונשין וקשה לאותה גירסא דמאי קפריך מיכתב כתיבי הא מסיק הכא דקרא אסמכתא היא ועוד מאי קמשני אימא שיעורין של עונשין הלא על השיעור הקשה מיכתב כתיבי ועוד דבכל דוכתא דמייתי האי קרא דשיעורין מייתי כולה מילתא דר׳ חנן דהכא ומתוך כך גרים התם בקונטרס עונשין מיכתב כתיבי אלא אימא שיעורין של עונשין ובפ׳ כילד מברכין (ברכות ד׳ מא. ושם) משמע קצת (יא) דרשה גמורה דאמר רב (חמא אמר [יח]) ר׳ יצחק כל המוקדש בפסוק זה מוקדש לברכה שנאמר ארץ חטה וגו׳ והדר אמר ופליגא דר׳ חנן דאמר ר׳ חנן כל הפסוק לשיעורין נאמר ושמא למאי דמסיק התם ואידך שיעורין מי כתיבי לא פליגי: דבר

דאורייתא דכתיב ביה ורחץ את בשרו ודרשינן את הטפל לבשרו ומאי ניהו שערו. **ואמרינן** נימא אחת קשורה חוצצת שלש אינן חוצצות משום דמחלחלי ועייל בהו מיא שתים איני יודע. **אלא כי אתאי הלכתא** לרובו ולמיעוטו ולמקפיד ולשאינו מקפיד וכדר׳ יצחק דאמר ר׳ יצחק כו׳ ודברי ר׳ יצחק מפורשין ביבמות בפרק הערל דגרסינן התם ואלא הא דאמר רבא מעוברת שנתגיירה אין בנה צריך טבילה אמאי אין צריך טבילה וכי תימא משום דר׳ יצחק דאמר

חשק שלמה על ר״ח (א) ר״ל בדרך שכיבה והיינו שיסא מיסב ואוכל.

מסורת הש״ס עם הוספות

(א) אהלות פרק ב מ״ג, (ב) שבת קיב: כלים פי״ז מ״א עירובין ד: כד. ברכות מא., (ג) יומא עג:, (ד) עיין תוס׳ יומא עט., (ה) עירובין ד: פסחים קט. ע״ש [חגיגה דף יא.], (ו) פרשת מצורע פ״ה ה״ז (עיי״ש), (ז) אהלות פ״ב מ״א, (ח) יומא פ:, (ט) ריש פ״ד, (י) פ״ו סוף ה״א.

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה אלא הלכתא וכו׳ משמע קצת דדרשה גמורה היא לאמר:

הגהות וציונים

(א) [בברכות מא ע״ב וכן בילקוט ליתא] (גליון) (ב) [בברכות איתא אמר ר״י בר חנינא] (גליון): (ג) [בברכות מא ע״ב איתא מדרבנן וקרא אסמכתא וכו׳] (גליון): (ד) [עי׳ פסחים קט ע״א] (גליון) דשם ילפי׳ ליה מורחץ במים את כל בשרו (ויקרא טו), ועיין ילקו״מ, ושם נוסף ע״פ המהרש״ל עיי״ש בהגו״צ: (ה) נדה סז ע״א [ב״ק פג ע״א עירובין ד ע״ב ושם אי׳ בר רב הונא] (גליון): (ו) נדצ״ל ששיערו: (ז) בכת״י נוסף שאכלן (דק״ס): (ח) בדק״ס מביא שבכת״י רש״י כתוב טומאת מת ואיסור גבילה חלב וכו׳: (ט) צ״ל רביעיות (בדפו״ר רביעי): (י) בדפו״י במידי דשתיה דאיירינן לחייב: (כ) צ״ל בהכי (גליון): (ל) במשניות הגירסא בזיתים: (מ) לפנינו שם כמוציא ״רמונים״ אך בתוס׳ שם ד״ה ניקב אי׳ כמוציא ״רימון״: (נ) צ״ל בינונים הן (באה״מ): (ס) [צ״ל יוסף ואיתימא] (גליון):

ליקוטי רש״י

היה לבוש כליו. וכן כולם דרך לבישתן קרויין בגדיו ובטלין אצלו וכתיב (שם) והאוכל בבית יכבס את בגדיו ודרשינן בתורת כהנים מקרא דהאי אוכל לאו אכילה ממש הוא אלא שישהא כדי שיעור אכילה, ובביאה בלא שהייה אינו מטמא בגדים [עירובין ד.]. **אכילת פרס.** חצי ככר שעיברו בו חכמים את העירוב שהוא כולו מזון שתי סעודות ואליו מזון סעודה אחת [ברכות מא.]. **פרס.** ד׳ בילים הן מזון סעודה ביעוית, פרס לשון פרוסה שעברוהו בחצי ככר האמור בעירוב דבעינן מזון ב׳ סעודות ותנן התם חליה לבית המנוגע כילד (לקמן דף פב:) [עירובין שם]. חצי ככר של עירוב שהוא מזון שתי סעודות והוא שמונה בילים כדאמרינן בעירובין (פב:) [חולין עא:]. **פת חטין.** נאכלת מהר [ברכות שם]. אין שוהא בה כפת שעורין [עירובין שם]. **מיסב.** דרך הסבה שהיא נאכלת מהר שאינו פוגה אגה ואגה [ברכות שם]. שהייה זו בהסיבה שיערוהו ולא בנאכלת בעמידה והולך ובא שהוא שוהה באכילתו יותר. **ואוכלה בליפתן.** שנאכלת מהר [עירובין שם]. **ואינו מטמא באהל.** הלכה למשה מסיני הוא [ברכות שם]. שוס עצם בלא בשר עד שיהא שם שדרה שלימה או גולגולת או רוב בגיגו ב׳ שוקיים וירך אחת, או רוב מגיגו קב״ה אבריס [עירובין שם]. **כדי רביעית יין לנזיר.** כשיעור רביעית יין חייב ואין שיעור רביעית יין ורביעית מים שוין לפי שהיין עב והמים קלושין ויש ברביעית יין יותר ממה שיש ברביעית מים כדאמרינן [בשבת (דף עז.)] גבי רביעית דם שיכול לקרוש ולעמוד על כזית משום דסמיך, אבל מידי דקליש לא הוה רביעית דידיה כזית [ברכות שם]. לחייבו מלקות [עירובין שם]. **גרוגרת.** היא תאנה יבישה ובה שיערו כל אוכל אדם לענין הוצאת שבת דתנן (שבת עו:) המוליא אוכלין כגרוגרת [שם ד:]. **להוצאת שבת.** דתנן המוליא אוכלין כגרוגרת (שבת עו:) והיא תאנה יבשה [ברכות שם]. **כל כלי בעלי בתים.** לגבי כלי עץ תנא לה במסכת כלים. **שיעורן כרמונים.** לטהר מטומאתן אבל פחות מכאן חייס עליה ולא מבטיל ליה [שבת קיב:]. ניקב כמוליא רמון טהור. בעלי בתים חסים על כליהם, הלכך ניקב כמוליא קטניות מגיעו לזיתים, ניקב כמוליא זית משתמש לאגוזים, ניקב כמוליא אגוז משתמש בו רמונים, אבל של אומן העומד למכור לא הוי שיעוריה בהכי. **דבש.** האמור בתורה הוא דבש תמרים וכותבת היא תמרה [ברכות מא:]. כל דבש האמור בתורה דבש תמרים וכדאמר התם (בכורים פ״א מ״ג) אין מביאין בכורים כי אם מז׳ המינין ולא מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים, אלמא פשיטא ליה לתנא דתמרים מז׳ המינין דהיינו דבש [עירובין שם]. **בשרו במים.** משמע שיגע בשרו למים [ב״ק פב.]. **ובדרבה.** דאמר רבה חגילה פוסלת בשיער [עירובין שם].

עין משפט נר מצוה

לו א מיי׳ פט״ז מהלכות טומאת צרעת הלכה ו:
לז ב מיי׳ פ״ג מהלכות טומאת מת הלכה ב:
לח ג מיי׳ פ״ה מהלכות נזירות הלכה ב סמג לאוין רנ:
לט ד מיי׳ פי״ח מהל׳ שבת הלכה א:
מ ה מיי׳ פ״ו מהלכות כלים הלכה ב:
מא ו מיי׳ פ״ב מהלכות שביתת עשור הלכה א סמג לאוין סט טור ש״ע א״ח סי׳ תריב סעיף א:
מב ז מיי׳ פי״א מהל׳ איסורי ביאה הלכה טז ופ״א מהל׳ מקואות הלכה יב סמג לאוין קיא ועשין רמח טוש״ע י״ד סי׳ קצח סעיף א:
מג ח ט מיי׳ פ״א מהל׳ מקואות שם טוש״ע שם סעיף ה:

תורה אור השלם

א) אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וּדְבָשׁ:
[דברים ח, ח]

ב) וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֵת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שְׂעָרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר: [ויקרא יד, ט]

רבינו חננאל

וכליו על כתפו וסנדליו וטבעותיו בידו הוא והן טמאין מיד כו׳. **מצאנו** שכתוב בפסוק והבא אל הבית והאוכל בבית והשוכב בבית היה [לו] לומר והבא אל הבית ודיו ואני אומר הבא טמא האוכל והשוכב לא כ״ש ותניא בתורת כהנים אם סופנו לרבות [הבא אל] הבית אע״פ שאינו לא אוכל ולא שותה מה ת״ל אוכל ושותה אלא ליתן שיעו׳ להבא כדי אכיל׳ ח) בשכיבה וכמה שיעור אכילה כדי אכילת פרס פת חטין ולא פת שעורין מיסב ואוכלן בלפתן ושנינן במס׳ פרה פרק ראשון [אמרו] כיוצא בו (אחד) האוכל בבית המנוגע פרס משלש לקב אמרו לא מי״ח לסאה אמר להם כך שמעתי סתם אמר בן עזאי אני אפרש כשאתה אומר מג׳ לקב אין בו חלה וכשאתה אומר מי״ח לסאה מיעטתו חלתו. **שעורה.** עצם כשעורה מטמא במגע במשא ולא באהל ומפורש במס׳ אהלות גפן כדי רביעית יין לנזיר ואמרינן (בנזיר ל״ח ע״א) עשרה רביעיות הן תאנה וכו׳. **ושנינן** לעולם הלכתא והאי קרא דכתיב ארץ חטה ושעורה וכו׳ אסמכתא בעלמא. **חציצין דאורייי׳ נינהו** דכתיב ורחץ את בשרו במים שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין המים. **ודחינן** מן התורה חציצת בשרו כי אתאי הלכתא לשערו שערו נמי